

alle omstændigheder er et middel til at forstå vores omverden og en støtte for teoridannelsen; og det kan være bekvemt at have disse diskussionsindlæg — hvor det væsentlige er sagt — samlet i en bog.

Ruth Helkiær Jensen

Deutscher Geographentag, 41. Mainz 1977.

Tagungsbericht u. wissenschaftliche Abhandlungen, Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1978. 702 s., 264 Abb., 72 tabeller. 24 cm., DM 78,00.

Emnekrederne fra de tyske geograf dage i Mainz er vidtspændende og aktuelle. Målt i sidetal ligger hovedvægten på bygeografien. Her er alle artikler med emner fra Tyskland, flere fra selve Mainz. Befolkningsstilvækst og fødeforsyning samt økologiske og biografiske problemer er overvejende belyst ved tropiske eksempler, dog enkelte tyske. Endelig behandler 6 artikler mennesket og de geomorfologiske processer. Desværre indeholder heftet ikke beskrivelser af de mange en- og flerdages ekskursioner, der fandt sted i tilknytning til mødet. Arrangørerne af disse geograf dage har altid fingeren på pulsen, og beretningen om dem består derfor af tysk geografis bidrag til dagens debat.

Ruth Helkiær Jensen

R.J. Johnston: Political, electoral and spatial systems.

An essay in political geography. Clarendon Press, Oxford 1979. 221 s., fig. og tab., 24 cm., 7,95 Pund.

På grundlag af en geografisk analyse af de spatiale variationer i socialt velfærd med brug af modeller diskuteres de statslige og lokale regerings prioritering af befolkningsønsker ud fra deres større eller mindre bundethed til forskellige grupper i samfundet. Forfatteren konkluderer, at geografien kun kan illustrere uligheder i de politiske systemer, deres årsager ligger dybere end i spatiale fordelinger.

Ruth Helkiær Jensen

W.C. Putnam: Putnam's Geology.

3. ed. by Peter W. Birkeland and Edwin E. Larson. Oxford University Press, New York 1978. 659 s., talr. ill., 12,25 dollars. Det er en meget stor bog, der udelukkende omfatter den almindelige Geologi, men også en noget ujævn bog. Mange af emnerne som f.eks. kapitlerne om vulkanisme, tektonik og den kemiske forvitring er meget indgående behandlet med mange

ypperlige illustrationer, medens andre, særlig havets og kysternes processer er mere overfladisk og utilstrækkeligt behandlet. Periglaciale processer behandles således slet ikke. Også emnernes rækkefølge er helt forskellig fra hvad man er vant til og følger en ret tilfældig orden.

Kaj Hansen

Fr. Klockmann: Lehrbuch der Mineralogie.

16. Aufl. überarb. und erw. von Paul Ramdohr und Hugo Strunz. Ferd. Enke Verlag Stuttgart 1978. 875 s., 631 fig., talr. tab., DM 168,-.

Bogen er dels lærebog ved universiteter og højere læreanstalter, dels opslagsbog. Den første del omfatter derfor krystal-kemi og krystal fysik. Særlig den første del er en meget detaljeret gennemgang af mineralernes almindelige egenskaber og metoderne til at måle disse og til at opstille en vis systematik.

I mineralogien er alle talmæssige data naturligvis opgivet medens beskrivelsen af navnlig forekomst og anvendelse er noget mere kortfattet.

Kaj Hansen

Werner Gocht: Wirtschafts Geologie.

Springer Verlag, Berlin — Heidelberg — New York 1978. 200 s., 37 fig., 24 cm., DM 22,-.

Bogen behandler opøgningen og udvindingen af mineralske råstoffer og falder i 6 hovedkapitler. Metoder til prospektering og udnyttelse af forekomsterne. Vurdering af en forekomsts udnyttelse. Markedet for de forskellige mineralske råstoffer og råstofpolitik. Kort sagt metoder til prospektering og vurdering af de enkelte forekomsters økonomiske værdi og mulighederne for en økonomisk udvinding.

Kaj Hansen

H.G. Reading (ed.): Sedimentary Environments and Facies.

Blackwell Scientific Publications LTD Oxford 1978. 557 s., talr. ill., 25 cm., 13,00 dollars.

Man får naturligvis en masse at vide om forskellige sedimentationsmilieuer, ørken, delta, saltøer og glaciale forhold, men i mange henseender er behandlingen temmelig ufuldstændig eller ensidig. Afsnittet om søerne omfatter mest vandets fysisk-kemiske egenskaber, mens selve sedimenterne gytje, dy og tørv overhovedet ikke nævnes. Tidevandsområdernes

marsk behandles også meget ufuldstændigt enten som forekommende i deltaer eller i et så specielt stærkt kalkproducerende milieu som Bahamaøerne. De interessanteste kapitler er faktisk dem, der handler om dybhavets sedimentation og om sammenhængen mellem sedimentation og tektoniske bevægelser.

Kaj Hansen

Kurt Mohr: Geologie und Minerallagerstätten des Harzes.

Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart 1978, 187 sider, 139 fig., 4 udfoldningsbilag, 2 oversigtstavler, 24 cm., DM 68,80.

Harzen er et af de ældste bjergværksområder i Europa og en rest af den hereyniske foldningsperiode i karbontiden, og store dele af malmforekomsterne er dannet under denne foldningsproces. Den her foreliggende bog er en meget detaljeret gennemgang af områdets geologiske udvikling helt tilbage fra silurperioden og til nutiden.

Kaj Hansen

J.J. Tricart: Précis de Géomorphologie 2. Géomorphologie Dynamique Generale. Société D'Enseignement Supérieur, Paris 1977. 345 s., 153 fig., 24 cm.

Det lønner sig altid at fordybe sig i professor Tricarts publikationer, thi han har altid haft en særlig evne til at trække særlige interessante eksempler frem og til at behandle emnerne ud fra nye synspunkter. Det samme er også tilfældet med denne bog, der omhandler forvitringsprocesserne og de fluviale og marine geologiske processer.

Kaj Hansen

Alfred Bögli: Karsthydrographie und physische Speleäologie.

Springer Verlag, Berlin 1975. 292 s., 160 fig., 12 tvl., 25 cm., DM 58,-.

Karstfænomener og huleforskning er to fagområder, der hidtil har været behandlet hver for sig, men de fysisk-kemiske processer der udformer dem er i mange tilfælde de samme, hvorfor begge områder er behandlet her i denne bog. Bogen giver først en grundig gennemgang af de bjergarter og mineraler, der er karakteristiske for karstområderne dvs. Gips og Anhydrit, Kalkspat og Aragonit samt Dolomit, og der gøres meget udførlig rede for samspillet mellem kulddioxid, vand og kalkbjergarterne. Derpå følger en beskrivelse af karstområderne og vandet,

der strømmer igennem dem. I det speleomorfologiske afsnit gennemgås forskellige huleformer, deres oprindelse og sedimenterne i dem.

Kaj Hansen

Just Gjessing: Norges Landformer.

Universitetsforlaget Oslo — Bergen — Tromsø 1978. 207 s., talr. ill., 21 cm., Nkr. 95,-.

Titlen er noget misvisende, fordi bogen mere er en gennemgang af den almindelige geologiske exogene processer belyst ved talrige eksempler fra Norge. Norges landformer er nemlig opstået ved et samspil af flere af disse processer og resultaterne af dette er noget forskelligt i de forskellige dele af landet, men et sådant regionsvis overblik giver bogen ikke. Kun Norges såkaldte paleiske overflade, dvs. overfladen efter udplaneringen af det kambro-siluriske landskab står endnu over ret store strækninger af det sydlige Norge og Finmarken. Ganske interessant er også det forsøg, der er gjort på at udrede udviklingen fra denne paleiske landoverfalde gennem hævnningerne i tertiærtiden til det nuværende landskab, men det drukner i fremstillingen af de mange detaljer i landskabet.

Kaj Hansen

H. Closs, D. Roeder, K. Schmidt (eds.): Alps, Apennines, Hellenides.

Geodynamic Investigations along Geotransverses by an International Group of Geoscientists. Inter-Union Commission on Geodynamics Scientific Report No. 38. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung Stuttgart 1978. 620 s., 279 fig. og 5 tvl., 24 cm., DM 88,-.

Dette er Alperne på en anden måde, over 100 korte afhandlinger vedrørende Alperne, Apenninerne og de græske bjerge med hovedvægten lagt på de geofysiske målinger som magnetismen og termodynamikken. Selv om der også findes flere kort og profiler over de omhandlede bjerge, så er det dog de geofysiske diagrammer og deres tolkning, der danner hovedmassen af bogen.

Kaj Hansen

M.P. Gwinner: Geologie der Alpen.

2. Aufl. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung Stuttgart 1978. 480 s., 394 fig., 26 cm.

Bogen er en oversigtsmæssig gennemgang af Alperne både stratigrafisk, paleografisk og tektonisk. Den stratigrafiske afde-

ling belyses af 133 figurer, der viser lagfølge og sedimenter forskellige steder i området. Det paleogeografiske afsnit fremstilles af 56 kort, der viser ændringerne skridt for skridt fra Kridttiden til Miocæn og endelig viser de sidste 204 figurer profilsnit gennem bjergkæden på talrige steder. Teksten er nærmest en udvidet forklaring til de mange tegninger, men bogen er velegnet både for dem, der ønsker at følge hele den vældige proces, der forvandlede Tethyshavet til nutidens bjergkæde, som for den der ønsker et nærmere indblik i specielle afsnit af Alperne.

Kaj Hansen

Hans Poser: Formen, Formengesellschaft und Untergrenzen in den heutigen periglazialen Höhenstufen der Hochgebirge Europas und Afrikas zwischen Arktis und Äquator.

Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften in Göttingen. Vandenhoeck und Ruprecht Göttingen 1977. 355 s., 103 fig., 24 cm. DM 88,-.

Periglaciale processer som frostsplalter, stenringe, pingo, pals og solifluktion er alle fænomener, der ikke blot forekommer i arktiske egne, men også i højfjeldet helt ned i tropiske egne. Den foreliggende bog er referatet af et symposium, der fandt sted i Göttingen i 1976. Den omfatter 19 afhandlinger om disse processer rækkende fra Grønland og Spitsbergen i nord til Mount Kenya og Kilimanjaro i syd. Ganske morsom er Harald Svenssons beretning om et formodet jordskælv på Ängelholm- og Laholm-sletterne i Skåne, der ved nærmere eftersyn viste sig at være et frostsplatesystem forårsaget af et voldsomt temperaturfald.

Kaj Hansen

Colin Buckle: Landforms in Africa.

Longman Group, Harlow, England 1978. 249 s., talr. fig., 24 cm. 3.45 dollars.

Også denne bog er skrevet med de geomorfologiske processer som udgangspunkt, men da større områder i Afrika er præget af kun enkelte af disse, bliver hvert kapitel samtidig en beskrivelse af disse områder og fortæller om dette landskabs tilblivelse. Det gælder f.eks. riftzonen og det østafrikanske sømråde, hvor forkastninger og vulkanisme har været de karaktergivende processer. Det gælder også egne som Sahara, Kalahari og Namibområdet, hvor det er ørkenprocesserne der har været dominerende,

og i egne som Atlasbjergene og Etiopien er det bjergkædefoldninger, der har dannet grundstammen i landskabet. Udviklingen i alle disse områder er yderligere belyst ved talrige tegninger og fotografier.

Kaj Hansen

B. de Jong: Net radiation received by a horizontal surface at the earth.

Academic Book Services Holland. Delft 1973. 31 s., 62 kort, 16 tab., 3 fig., 30 cm., Dfl. 45,-.

Hensigten med den foreliggende bog er at sammenstille de vigtigste metoder til måling og beregning af strålingsbalancens komponenter. Allerede den første formel understreger imidlertid vanskeligheden heri, idet strålingsligningerne endnu ikke er standardiserede, når man derfor her angiver nettostrålingen med H, der i nyere engelsksproget litteratur er forbeholdt for varme (heat) til og fra atmosfæren, så er forvekslingsmulighederne rige. Også de varierende enheder på de angivne strålingskort vanskeliggør anvendelsen. Bogen indeholder iøvrigt flere opstillinger over konstanterne i de empiriske formler til bl.a. beregning af stråling ud fra solskinstimer. Det er i disse afsnit, bogens absolut største værdi ligger, idet man på dette grundlag kan bedømme de enkelte formlers gyldighedsområde.

Henrik Søgaard

E.C. Barrett: Climatology from Satellites. Methuen & Co. Ltd. London 1974, XII + 418 s., ill., 24 cm., 7,90 Pund.

Anvendelse af satellitbilleder har igennem de senere år haft en stadig stigende betydning inden for den klimatologiske forskning, hvilket klart er anskueliggjort med den foreliggende bog. Første afsnit indeholder en gennemgang af samtlige vejr-satellitter med hensyn til optagelsesudstyr, omløbshastighed og bane. Hovedvægten er lagt på de amerikanske systemer, men også de sovjetiske er omtalt, og det fremgår, at man her — som i de tidligste amerikanske — benytter en højde over jordoverfladen på kun 600-700 km. I de efterfølgende afsnit behandles de vigtigste måle- og analyseprincipper, hvilket munder ud i en global betragtning af hovedelementerne, skyernes mængde og art, skyernes form som funktion af vindforholdene og den planetariske strålingsbalance. Bogens sidste afsnit omhandler regionale eksempler, her understreges satellit-billedernes store anvendelighed især i forbindelse med udarbejdelse af